

Till konstitutionsutskottet
2017-07-10

Granskning av försvarsministerns information till riksdagen om ett svenskt deltagande i ett internationellt försvarssamarbete

Sveriges deltagande i internationella försvarssamarbeten är en central del i att stärka Sveriges förmåga att ge och ta emot militär hjälp i händelse av kris eller konflikt. Detta gäller till exempel samarbeten i internationella insatser, gemensam övningsverksamhet eller svenska bidrag till internationella militära styrkor som EU:s stridsgrupper. Genom samövning skapas interoperabilitet mellan de deltagande ländernas styrkor vilket underlättar gemensamt agerande i ett skarpt läge.

I takt med att säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats de senaste åren har svenskt deltagande i bi- och multilaterala samarbeten blivit en allt viktigare fråga. Detta återspeglas dessutom i inriktningspropositionen (Prop. 2014/15:109) som ligger till grund för det försvarsbeslut som fattades 2015 och som sedan den 1 januari 2016 nu genomförs.

I inriktningspropositionen (sid 56) kan man läsa:

Såväl EU som Nato utvecklar sina koncept för att snabbt kunna genomföra militära operationer. Det kan konstateras att medlemsländerna i EU och Nato kring Östersjön är aktiva i denna utveckling. Regeringen anser att Sverige aktivt bör söka deltagande i bilaterala och multilaterala samarbeten med tyngdpunkt i norra Europa. Ett exempel på denna typ av samarbete är det brittiskeledda samarbete (Joint Expeditionary Force) där styrkor från bl.a. Danmark, Norge och de baltiska länderna ingår.

Svenska Dagbladet presenterade den 15 september 2015 uppgifter som gjorde gällande att Sverige beredde möjligheten till ett svenskt deltagande i Joint Expeditionary Force (JEF). Detta genom att tidningen tagit del av en hemligstämplad promemoria som tagits fram av Sveriges försvarsattaché i London. Promemorian skulle enligt uppgift också ha inkommit till både Försvarsdepartementet och försvarsmaktsledningen. På frågan om det fanns en formell förfrågan från Storbritannien om deltagande svarar försvarsattachén att det inte finns någon sådan förfrågan, men att det pågår en process.

<https://www.svd.se/sverige-kommer-annu-narmare-natos-skarpa-verksamhet>

Försvarsminister Peter Hultqvist förnekar i en skriftlig kommentar till SvD att det finns någon formell inbjudan om ett svenskt deltagande i JEF och att det därför inte funnits någon anledning att föra innehållet i den hemliga promemorian vidare till försvarsutskottet. Vidare citeras försvarsministern i en senare artikel i SvD: *Jag vill igen poängtera att någon politisk beredning i detta ärende inte pågår, vilket jag också informerat försvarsutskottet om.*

I Dagens Nyheter bekräftar Peter Hultqvist att det skrivits rapporter av tjänstemän, men att det inte bör betraktas som beredningsarbete: *Något hemligt beredningsarbete som förankrats på politisk nivå känner inte jag till. Jag har inte gått förbi utskottet - det finns inget att informera om. Det är möjligt att det på tjänstemannansidan skrivits rapporter men politiskt har detta inte diskuterats. Det finns ingen politisk förankring, det finns inga beslut och det finns ingenting att rapportera.*

<https://www.svd.se/hultqvist-fragas-ut-om-svds-natoavslojande>

<https://www.svd.se/regeringen-hemligstamplar-promemoria-om-natostyrka>

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/sverige-ska-inte-inga-i-natostyrka/>

Peter Hultqvist upprepar även samma ståndpunkt den 13 oktober 2015 i svaret på en interpellation ställd av Anna Kinberg Batra (M). Där skriver försvarsministern: *Sverige har inte mottagit någon formell inbjudan från det brittiska försvarsministeriet om att bidra till JEF. Frågan har varken varit föremål för politisk beredning eller ställningstagande. Däremot följer berörda tjänstemän i Regeringskansliet och Försvarsmakten hur samarbetet kring JEF utvecklas. Vid behov avser regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellation/tydlighet-om-sveriges-samarbete-med-nato_H31016

I svaret på en skriftlig fråga från Hans Wallmark i juli 2016 refererar försvarsminister Hultqvist till det svensk-brittiska samarbetsavtalet på försvarsområdet och poängterar att deltagande i JEF inte ingår i detta avtal. Dock skriver försvarsministern: *I samband med mitt besök i London i juni fick jag mer information om JEF. Min avsikt är att tillsammans med Finland analysera frågan om ett deltagande. Vid behov avser regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/svenskt-deltagande-i-joint-expeditionary-force_H3121441

Beskedet att Sverige är nära att gå med i JEF kommer i en artikel från den 5 februari 2017. Dagens Nyheter går då ut med uppgiften att försvarsministern givit Försvarsmakten i uppdrag att ta fram ett underlag om hur ett svenskt bidrag till JEF skulle kunna se ut. I artikeln betonar Hultqvist betydelsen av samarbetet med Storbritannien. *Vår åsikt är att Storbritannien är en oerhört viktig aktör på det försvars- och säkerhetspolitiska fältet i Europa. De har en stor förmåga och kapacitet. Därför är det viktigt att ha den relationen, säger försvarsministern.*

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/sverige-kan-ga-med-i-brittisk-militarstyrka/>

Konstitutionsutskottet har också en omfattande praxis som bygger på utgångspunkten att ministrars uttalanden i riksdagen, i media och i andra sammanhang ska vara korrekta. Frågan blir hur man mot denna bakgrund ska se på försvarsministerns förnekande av att någon beredningsprocess pågår.

Sammantaget har kommunikationen från statsrådet Peter Hultqvist varit i bästa fall motstridig när det gäller ett eventuellt svenskt deltagande i snabbinsatsförbandet JEF. Från den tydliga positiva skrivning som fanns i inriktningspropositionen via försvarsministerns förnekande av någon som helst beredning, trots existerande promemoria, till ett uppdrag till Försvarsmakten avseende deltagande i JEF.

Dessutom har försvarsutskottet inte fått någon information rörande den beredning som skett i ärendet, trots att Sveriges försvarssamarbeten är en central del i Sveriges försvars- och säkerhetspolitik. Ett svenskt deltagande i JEF skulle innebära ett substantiellt steg närmare centrala processer i Nato och därmed vara av stor vikt för riksdagen att ta del av.

Mot denna bakgrund bör konstitutionsutskottet granska om ministrarnas uttalanden i media i frågan har varit korrekta samt om tillräcklig information har lämnats till riksdagen angående ett svenskt deltagande i JEF, mot bakgrund av försvarsministerns uttalanden och utfästelser.

Lena Asplund
Riksdagsledamot (M)

